

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția și Administrația :
Bd. Academiei, 3,
Strada Edgar Quinet, 4.
BUCHUREȘTI

Redactori :
D. ANGHEL, ST. O. IOSIF, M. SADOVEANU,
C. SANDU-ALDEA, I. SCURTU

ABONAMENTUL ANUAL
În țară . . . 10 lei
În străinătate. 12 »

CONCERTELE SIMFONICE ALE D-LUI DINICU

Pentru viața literară, pentru munca scriitorilor și pentru credincioșii lor în publicul cititor, ori-ce faptă culturală bună, ori-ce acțiune care poate contribui la luminarea, desfătarea și înălțarea sufletelor își are însemnătatea ei bine-cuvîntată. Operele de literatură izvoresc din frămîntarea cea mai nobilă, din tainele cele mai sfinte ale sufletului cutărui scriitor și ele se îndreaptă tot elementelor celor mai alese ale sufletului cetitorilor. Dacă sufletele acestora sînt generoase, bogate, înțelegătoare a tot ce este frumos în vieța omenească, a tot ce arta de toate categoriile produce mai mareș, și scriitorii dobîndesc mai multă încredere în scrisul lor, în jertfa lor, în izbînda lor, și operele pe care le creiază cu seninătate vor cuprinde păturiile cele mai largi din neamul lor; vor deveni adevărată boltă albastră a cerului peste întreaga vieța de trudă și de luptă a lumii cunoscătoare și cititoare de carte.

Există, deci, o strînsă legătură organică și între mișcarea literară a unui neam și felul cultivării prin el a muziceii. Precum mare parte a literaturii populare, aproape întreaga poezie a poporului, de la cîntecele de lume, strigături și bocete pînă la baladă, se cîntău pe vremuri și se mai cîntă astăzi, de asemenea și literatura cultă își are vecinătatea sa de frate cu muzica mai înaltă, căci în creatorii, în ascultătorii acesteia va întîmpina totdeauna inimă mai înțelegătoare de cît în cititorii de urit, în oamenii cari, dacă iaă o carte literară în mînă, o fac mai mult din patima plictiselii decit din dorul de a-și limpezi și de a-și întări sufletul cu armonia gîndului și a simțirii scriitorului, precum altă dată 'și-l-ar limpezi și întări cu melodiile cugetătorilor și poeților în tonuri.

Astfel, nu e de cit foarte firesc să se bucure din toată inima și aceia cari trăesc în viața literară, de orice isbîndă nouă, de orice nouă cucerire de tărîm a muziceii la noi, mai ales că aceste cuceriri se îndeplinesc pe tărîmurile streine încă, necunoscute chiar, de masele

publicului, pe tărimurile pline de farmec, dar și acoperite cu stincă greu de urcat, ale muzicii clasice din care toate neamurile cu ade-vărat culte își scot apa învietoare, apa sfințită care răcorește și ro-dește așa de minunat sufletele.

În țările mari, la neamurile puternice și fericite, cu o cultură de sute de ani *neîntreruptă* și consecventă cu sine însași, masele po-pulare au astăzi parte deplină la binefacerile muzicii clasice, la roadele în veci neatinse ale operelor create de compozitorii geniali ai ome-nirei. Aceia dintre ai noștri cari călătoresc prin străinătăți cu ho-tărârea și cu pregătirea de-a observa și de-a învăța, nu cu deșertă-ciunea truției și cu nerăbdarea de-a se lăuda cu ce-au văzut și ce n-au văzut pe acolo, aceia dintre ai noștri cari poartă printre streini dragos-tea țării lor și așteaptă duioși întoarcerea *acasă*, iar nu sînt mînați orbiși de pornirea demonică a înstrăinării, — toți aceștia cunosc măreția cultului de-acolo pentru muzică: concertele mari, nenumărate, de tot soiul, care atrag și încintă deopotrivă pe aristocrat și pe lucrător, pe bogat și pe nevoiaș. Cine, dintre acești călători cu spirit pătrunzător, cu suflet primitiv de cele frumoase, cine n-a admirat marile concerte simfonice ieftine ce se dau în Germania, în Franța, în Anglia și aiurea, Duminecile și serbătorile, pentru lucrători de pildă? Cine nu s'a simțit ca într'o biserică în vastele săli de concerte, cu miile de oameni necăjiți, veniți ca pentru închinare, plecînd acasă mîngiați și parcă mai buni?

Noi, firește, sîntem încă departe de astfel de culmi ale civilizației. N'avem însă cuvînt să desnădăjduim pentru asta, să ne socotim mai innaștiați, mai nenorociți, mai ticăloși decît acele mari și luminate neamuri. La vîrsta fragedă în care trăiește încă, nepăsătoare ca un copil, rasa noastră, noi nu sîntem vinovați de ceiace nu avem și nu înțelegem încă. Am fi vinovați numai dacă n'am *vroi* să ne pre-gătim mereu, să învățăm mereu, să sporim tot mai mult avutul su-fletului nostru cu binefacerile culturii.

Este chiar o mîngăiere și o încurajare pentru noi că, orî-cît de tineri, orî-cît de oropsiți și orî-cît de lipsiți de pleiada harnicilor *educatori publici* în toate domeniile vieții moderne, răsar, totuși, pe ici-colo, și răsar tot mai numeroși și tot mai vrednici îndrumătorii pe drumurile drepte, albe, nesfirșite ale propășirii culturale.

În cultul popular al muzicii clasice, un îndrumător cu rivnă — dar cu mai puțin noroc pîn'acum — a fost d. Wachmann, care de o bună bucată de vreme a căutat să încetățenească în Capitala țerii *concertele simfonice*. Dar nepregătirea publicului, lipsa de sprijin mai

cald și prețurile care trebuiau să fie, pentru acest motiv, cam urcate, au pecetluit pentru mulțime — în loc să le deschidă — porțile Ateneului, unde se dădea iarna aceste concerte.

Iată însă că o îndreptare ne vine și aici. Cu prilejul Expoziției Naționale, s'a întemeiat de către Ministerul Instrucției publice orchestra excelentă de supt conducerea d-lui Dinicu, maistrul instrumental încărcat de glorie și profesorul Conservatorului de muzică din București. După succese strălucite în concertele de la Expoziție, d. Dinicu s'a hotărât să ia a supra-și rolul apostolicesc de răspinditor al muzicii înalte. De câteva săptămîni, au început, în sala cea mare a Ateneului, concertele sale simfonice *populare*, care se țin în fiecare Joi. Am constatat totdeauna sală plină pentru aceste concerte și dacă publicul ce asistă la ele este încă în mare parte străin — ceia ce ar trebui să ne stimuleze și mai mult —, stăruința neînduplecată a d-lui Dinicu și a orchestrei sale și mai ales propaganda ce o vor face opera sa însăși și înțelegătorii ei, vor cuceri, să sperăm, și masele publicului românesc. Și vom vedea atunci începînd să dispară de printre noi, mai repede ca acum, și una cîte una, cu toate catrafusele lor de aventurieri în ale artei, acele faimoase trupe străine de a doua și de a treia mînă care se tot pripășesc în țară, ca'n miezul Orientului.

RED.

U M B R E

*Ce stranii lucruri dorm în suflet și cum nu uită el nimică
Din cîte le închizi într'însul, ca într'o urnă funerară;
E iarnă azi și, fără voie, eî văd o zi de primăvară,
Și mă simt iarăși lingă tine, pierduta, dulcea mea amică...*

*În casa toată urcă pacea unei vieți întemeiate,
Și la un ceas, un ram apare pe zidul alb, deasupra noastră,
Și nu-î un ram cu adevărul, ci numai umbra lui albastră,
Pe care-o mînă nevăzută îl leagă n'ni mișcări ritmate.*

*Și-acuma preajma 'ncepe-un cîntec, și'ncet pe ramura 'nclinată,
Vislînd cu aripele 'n cruce, se lasă două păsărele,
Și nu știu gura lor de umbră ce-au spus atunci dragei mele,
Dar știu că clipa asta dulce n'am mai uitat'o nici-odată...*

*La depărtări și pretulindenî, se face iarăși primăvară,
Și dulcea fantasmagorie a umbrelor ce-au fost, s'așază
Pe zidul alb, ca și atunci, în liniștitul ceas de-amiază,
În care ne-am iubit o clipă supt ramura imaginară.*

D. ANGHEL.

VREMURI DE BEJENIE

III.

Maî era vreme pân' la ziuă, cînd Andrieş se simţi scuturat de mîna lui Morocîne :

«Ei, tinerețe, încă n'ai făcut ochi? Scoală, scoală, trebuie să pornim de mînecate... Avem drum de întins... Suceava-î colea și Baia tocmai la mama dracului!...»

Hamură sări repede din pat și'ncepu să se îmbrace ; își lumină apoi ochii cu apă proaspătă de la fîntînă. În han, se auziau dupături de picioare, se auziau și glasurile lui Enea Căpriță și a lui Gheorghită Răducan. Și caii fură aduși înaintea ușii de la drum ; și cîte o bucată de friptură rece lelea Anica aduse repede ca să fie îmbucată în pripă.

Andrieş Hamură se simția vesel, cu inima plină, gata să înfrunte lumea. Se uita cu un zîmbet de frate maî mic, plin de dragoste, la Morocîne. Pentru întia dată așa pornire către un tovarăș de arme îi arăta drumul dinainte-î limpede și ușor de străbătut. Era cu totul cucerit, s'ar fi înmlădiat ori cum la o vorbă și la o privire din partea lui Morocîne ; îl privea ca și cum abia acum îl întîlnise, descoperia în ochii căprii și mari bunătate, blîndeță pe toată fața bărboasă, — și totuși în întreaga înfățișare a pribeagului o cumplită tărie din care puteau izbucni mîni fulgerătoare. Așa cum îl vedea, îi era drag, și ar fi vrut să nu se mai despărțiască de el niciodată...

Curînd se înălțară pe cai. Tropotele deodată treziră singurătatea dumbrăvii din preajma drumului. Hanul cu geamurile luminate rămase în urmă, cu fîntîna-î cu cumpănă, cu Enea Căpriță și cu nevastă-sa, cu viața-î singuratecă la crucea drumurilor mari. Prin întunerecul dinnaintea zorilor cei doi tovarăși călăreau repede...

«Acuși se deschid și genele zilei și acuși ajungem și'n Suceava, și trecem și'nainte!» zicea Morocîne.

Pămîntul adormit al Moldovei se întindea în jurul lor ca supt o mare liniștită de întuneric. Prin pacea locurilor, ei treceau grabnic ca umbre. Și pacea aceasta părea a se întinde până în adînci depărtări, de la un capăt la altul de țară. Nici suflare de vînt nu adia, nici zboruri de paseri nu se simțiau ; părea că doarme somnul liniștei țara părinților noștri. Numai din răsărit tresăriră luciri care prevesteau zorile.

«Acolo-î un palat tainic... zise Morocîne ; ș'acolo locuiesc fetele cele minunate care chiamă ziua, scăpărînd din amnare de argint...»

Un vînt subțirel începu să adie și întunerecul, scăzînd, se prefăcea par'că într'un fum neclîntit, cenușiu închis, prin care ochii puteau deosebi de o parte și de alta a drumului sămănături și cite-un șipot la margine de drum ; altfel depărtările rămîneau închise în zăbranie negru și deasupra stelele ardeau încă vioii, pîlpăind.

Gheorghită Răducan călărea cu capu'n piept, parcă adormise, și'nainte-î cei doi tovarășii grăiau iar, unul de dorurile lui, altul de trecut. Și'ntreba Hamură :

«De unde ești, frate Costea?»

— Din ținutul Fălciului, răspundea Morocine. Ehe! e frumos tare pe la noi; sînt vii bune pe la noi și pămînt bogat, dar prea des vine urgia păgînatății, și azi stai la masă în casă și mîni înfunzi codrii... Ș'avem noi ș'un codru, cum nu se găsește, să umbli și țara Moldaviei și a Lehieii la un loc. Și dintre Codrenii de la pădurile Tigheciului, m'am ridicat eu... Acolo a fost staroste părintele meu; acolo am învățat a călări pe deșelate, de-acolo am zvicnit la lume alungîndu-mă fugarul prin pustiurile Bugeagului. La noi sînt oameni tari... Se tem Tătarii ca de foc de minia Codrenilor de la Tigheciu... Știi că este și-o vorbă, că cinci Tătari de Crîm, plătesc mai mult decît zece de Bugeag, și cinci Moldoveni biruiesc pe zece Tătari de Crîm, dar cinci Codreni bat pe zece Moldoveni... Asta s'o știi de la mine...

Și luat de unda caldă a amintirilor, Morocine povestea în mersul regulat al cailor, despre întîmplări din zbciumul vieții lui. Și-i era cald și mîhnit glasul:

«Aveam și eu o logodnică, pe cînd îmi înfira mustața și se trezeau dorurile în mine... Atîta dragoste aveam... Tata și maica de pe cînd eram copil s'au săvîrșit și s'au mutat întru veșnica viețuire... Ș'asa, cum spuneași tu asară, frate, spun și eu acū că era frumoasă cum nu se mai găsea pe lume, și toată averea mea dragostea asta era... Și m'am dus cu oști și m'am muiat paloșul în sînge, ș'am tăiat nu numai un Tătar și nu numai doisprezece... Și cînd mă întorceam, îmi era imima plină cum ți-i ție acuma... Și pe urmă totul s'a sfîrșit, căci am mai avut în trudită vieată ș'un prieten... Ș'acela m'a izbit cu sabia în învîlmășială de-am căzut rob Crimlenilor, ș'acela mi-a luat și singurul bun ce-aveam pe lume... Ș'asa a fost, — și de pe vremea aceia am prins eu a cugeta cu mîhnire asupra omului... Să fi văzut ce prieten se arăta!... Dar ochiul nu, — ochiul nu-i era prieten... Acuma cunosc omul, căci prin ochi strălucește sufletul, dar pe atunci eram prost și nu cunoșteam... Pe prietenul meu îl chema Cindea, purta pe ceafă căciula, ținea sus capul, avea zîmbet, dar îi fugeau ochii în lături, nu te privea drept și limpede... Ș'asa de pe atunci, cu amar, mi-am rumegat amărăciunile, frate, ș'am înțeles ș'atunci și după aceia că vieața e neliniștită ca apa călătoare: turbure cînd se zbirlesc vremurile, scăzută și săracă la arșiți grele... Iar prietenul Cindea am văzut eu pe urmă, cugetînd așa, ce mi-a fost... Ș'am știut după aceia, cînd nu trebuia, că odinioară am avut minte cît păr pe broască, că omul meu se zvîrcolea, nu se închina cu cuviință la cei mari ai lumii de o zi... Am știut apoi că omul rău a făcut o minune: a spus odată și el ce crede, — ș'atunci a vorbit de rău pe cel mai bun prieten al lui... Ș'am înțeles că eram de multeori în primejdie: cînd îi spuneam o vorbă bună, credea că rîd de el și era gata să sară cu ghiarele să mă sfîșie... Odată omul rău a avut o clipeală de bunătate, cînd a visat că e singur pe lume... Altfel rîdea numai să-și arate colții... De ce trăia el? căci viața unui așa om n'are nici odată primăvară... Eri are un gînd bun, și azi pentru gîndul cel bun, e gata să moară de su-părare... Un bine mare i-am făcut odată: și zece ani au trecut și încă nu m'a iertat, știu bine... Așa cu mîhnire am învățat să cunosc omul

prin durerea inimii mele... Dar, altfel, l'am iertat, căci mînia omului bun e ca nour în fața soarelui... Numai mînia omului rău arde în-năbușit ca flacăra gunoaielor... Ș'acuma călăresc spre Suceava, c'un om care are lumină în ochi, — ș'o vorbă de la un om bun prețuiește cît multe dureri încercate... Acestea să le știi de la Costea Morocine... învățătură din durerile lui!..»

Andrieș Hamură nu-și da seamă ce simte în suflet: tovarășul creștea parcă din ce în ce lîngă el, cu suflet mare limpezit prin dureri și necazuri.

«Vezi, zise el, în adevăr n'am știut cine vine erî pe drumul Doro-hoiului spre hanul lui Căpriță!»

Costea începu a rîde cu bunătate, apoi grăi domol:

«Iaca și Suceava...»

Departă încă, vechiul scaun al Moldovei se deslușia cu turnuri și cu colțuri negre pe zarea răsăritului. Ca'n dreptul unui rug se deslușea, cetate neagră, neclintită, în somn de moarte. Și cum călăreții alergau întins spre ea prin tăcerea cîmpiilor, vilvoarea răsăritului creștea, din taina acelor adînci locuri necunoscute se pregătia să nască cuibarul de foc al soarelui, pe un cer cu apa albastrului ștearsă, pregătit parcă pentru arșița unei zile de Cuptor. Ziua deplină dezvăluia cîmpii cu holde, și sate, care fumegau pe coaste de dealuri; un sătean se arătă la o cotitură cu traista'n băț pe umar, pășind liniștit spre cetate; după o pădurice în care făceau larmă păsări mărunte și care ascundea un răstîmp scurt priveleştea Sucevei, se înșirară căsuțele unui sat cu lumea deșteptată umblind vioaie după treabă în răcoarea dimineții; cucuși cîntau, și mugiau vitele; chemări prelungi de glasuri femeiești, o plîngere subțire de copil repede trecură, satul rămase în urmă și cei doi prieteni înaintau acuma repede spre orașul vechiu care scintea prin patruzeci de turle de biserică.

«Trecînd prin Suceava, zise Costea, o să aflăm vești din țara de jos... Ai să vezi că ceia ce spun eu are să se îndeplinească... Păgiulul nu-și schimbă năravul... jaful e viața lui!»

Intrară printre casele mărunte de la margine, apoi prinseră a coti pe străzi înguste, prin ulițele dughenilor și ale breslelor. În liniștea de toate zilele se purta lumea deșteptată. Ucenici deschideau pe gînduri, căscînd cu lacrimi, obloanele de la prăvălii; lîngă sfărămăturile unei căni mari de lut, un meșter curelar, bătrîn cu barba albă, probozea, ridicînd o mîna spre cer, pe un flăcăuș care asculta rușinat, cu nasul ascuțit îndreptat spre pămînt. Iei-colo, în covălii, gîfiau foile și se sfădiau ciocanele. În praguri de crîșme de dimineață își așteptau mușterii Armeni întunecoși cu nasurile mari încovoiate, ori Ovrei palizi în laibăre negre. Case boierești cu grădini mari deschideau porți la ogrăzi pline de furnicarea slugilor. Și deodată clopotele bisericelor prinseră a vui melodios în dimineața limpede; din patruzeci de turnuri cîntau chimvalele de aramă; unele conteniau, altele începeau, tremurînd pe deasupra îngrămădirii pestrițe de case, umplînd văzduhul de cîntare adîncă.

Costea păru că-și aduce aminte de ceva.

«Aha! azi e Sîntă-Măria cea mică... Tîrgu-î liniștit încă... N'a venit nici o veste.

Cînd eșiră de partea cealaltă a orașului, cetățuia nouă, de oparte, de odată li se înalță dinnainte, în cer, cu turnuri crestate, cu biseri-
 cuța ca o jucărie gingașă la un colț, cu puntea încă sus, ținută de lanțuri, uriașă și măreață deasupra prăpăstiei, stăpînind tîrgul și de-
 părțările. Un străjer negru sta încremenit pe creasta zidului, cu amîn-
 două mînil pe sulită, în așteptare parcă, gînditor, în revărsarea
 pulberii de aur a soarelui.

Și fără să se oprească călăreau înnainte cei doi tovarăși. Întiîu se
 încrucișară cu mulți sătenî cari veneau la tîrg din împrejurimile Sucevei.
 Gospodariî, pe jos, mergeau în stînga boilor, femeile îmbrăcate ca
 de sărbătoare, cu cămăși de in, și cu fuste colorate de lînă, în care.
 Treceau serioși și tăcuți prin singurătatea locurilor. Pe urmă o bu-
 cată de vreme merseră pe drum pustiî, și lumina și căldura zilei
 creșteau. Făcură un popas la marginea unui crîng, după aceia încă-
 lecară și iar porniră.

Acuma ajungeau din urmă care cu boi și întreceau căruțe ușoare cu
 cai mărunți. Veneau din multe părți și se înșirau pe drumul mare,
 coborau în valea largă a Moldovei, plină de gîrlele sclipitoare ca
 argintul ale riului. În lumina strălucită, cit bătea ochiul, cîmpuri și
 costișe mănoase se vedeau : bogăția pămîntului dormea în soarele lui
 August neturburată, liniștită ca și seninul cerului. Dincoace, lîngă
 ape, se ridica Baia, vechiul tîrg, cu case negre de piatră și cără-
 midă în mijloc, cu nenumărate căsuțe albe pe margini, strălucitoare
 și vesele, în livezi mari, care se amestecau de la o vreme cu luncile
 Moldovei. Drept în mijlocu-i, într'un cadru de plopî mari, sub-
 țiraticî, se ridica, tristă și arsă, curtea veche a lui Alexandru Vodă
 cel-Bun, alături cu biseri-cuța calvină în care, supt lespezî de piatră,
 de mult dormea în sicrii de argint doamna Margareta. Spre locul
 acela, amintitor al vremurilor de odinioară, trecură cei doi cărăleți :
 acolo de un veac și jumătate dormea în mormînt de piatră dragostea
 unui voevod fericit. Grăbiră după aceia spre o ospătărie, căci soarele
 li se cam pusese drept inimă. Răzbăteau prin mulțime deasă, printre
 dughenî îngrămădite unele în altele, printre casele mari, curate ale
 meșteșugurilor sași, care din vechi mai stăruiau în tîrgul acela. Ici
 era tarapanaua, scundă, închisă cu porți de fer, în care se tăiau banii
 cu chipul donnului, dincolo biserica cea mare și nouă a lui Petru
 Rareș-Voevod, cu pridvoare de zid, zugrăvită după toată cuviința pe
 dinafară cu două rînduri de sfinți țapenî ; dincolo era biserica albă
 a lui Ștefan-vodă, — tot pe lîngă rămășițele vremurilor trecute mer-
 geau fără să bage în samă, cu luare aminte furată de neîntreruptul
 șuvoiî de oameni, cari curgeau pe uliți într'un murmur greu, nelă-
 murit. — Lîngă medeanul cel mare, unde carele și căruțele se gră-
 mădiseră, se opriră, descălecară, zvîrliră friiele lui Răducan și se
 așezară la cea dintîiu masă, în mijlocul norodului, într'un miros ați-
 fător de friptură. Îndată stăpînul locului se înfățișă cu zîmbet larg,
 întrebător de pofta mușterîilor. Pe cinstea lui încredința că are car-
 nea cea mai fragedă și pita cea mai moale. Și 'n jurul celor doi

tovarăși mulțimea furnica în toate părțile; glasuri multe chemaă, strigaă nume felurite; negustori își lăudaă maifa urlînd și scuturînd cușnele în aer. Un zdrahon cît un munte înălțase de gît pe un scripcar Țigan, care-și strîngea înfricoșat capu'ntre umeri. Urcat pe lăzi de marfă, un Ovreiă desfăcea pe bani sunători pînze colorate; un calic olog se tîra printre picioarele oamenilor tînguindu-se și cerînd milă; femeî se plecaă și-i lăsaă un bănuț subțire de aramă ori o bucățică de azimă albă. Oamenî de-ai stăpînirii, cu șpăngî scurte pe umăr, tăiaă domol cărări prin zarva adîncă.

Cei doi prietenî îmbucaă îngrabă, grăind; se opriaă din vorbă și ascultaă cite-o clipă și strigătele de ceartă ori de haz din juru-le. Un răcnet gros răsuna prin freamătul poporului: «Faceți loc!...» Și prin mulțimea care fierbea înnainte, fără ca cineva să se clintescă cîtuși de puțin de la local lui, ori din drumul lui, trecu o ființă foarte ciudată, groasă, cu barba cît o mătură, cu blană și cu căciulă în mijlocul verii, purtînd cu mîndrie un băț lung cu măciucă de argint la capăt. Un haidău slut, cu baltag, mergea înnainte, gemînd gros: «Faceți loc!..» Și după ce omul trecu cu pași rari, fără să privească în dreapta ori în stînga, cu o țeapănă mîndrie, glasuri rămaseră murmurînd cu oarecare șfială:

«Aista-î jupîn Savin, șoltuzul!..»

«În zilele mele am văzut și eă pe sultanul din Țarigrad, zise rîzînd Morocine, dar spun drept așa de mîndru tot nu era!.. Și uite dumneata cum urlă prostia înnaintea îngînfării!..»

Un om amărit cu capul gol trecu apoi, și îngrămădirea de oameni tăcu o clipă. Cineva vorbi: «Aista-î Dumitraș a Drăgălinei, de la noi... Și i-a murit la război, în țara de jos, cei patru flăcăi... I-a adus unul vestea azi dinineață...» Și Românul întristat, cu fața trasă, trecea domol, privind întunecat înnainte-î, fără să vadă pe nimeni.

Printre glume și risete, apoi, un Țigan lung și slab ca o cobilă venea țupăind pe un cal bălțat. Oamenî îndemnaă dîndărăt cu vergi și cu bețe, și calul se năpustea cite o undă, cu capul plecat, parcă voia să împungă cu urechile.

«Na! na! nu lăsa! ține-l, că vine ca un balaur!..»

Un gospodar mărunt, negricios, cu ochii neliniștiți se uita minunat la așa călăreț:

«Apoi eă îl cunosc, măi oameni bunî... Aista-î Onofrei!.. Îl cunosc, cum nu; get-beget Grec... fecior de popă... are un frate tot țigan!..»

Și 'n hohotele vesele trecu și călărețul purtat ca pe valuri de calul slab și bălțat.

Prin soarele fierbinte și prin jocul luminos al pulberei, lumea foia, vîind adînc. Apoi, dintr'odată, în jurul celor doi prietenî se făcu un răstimp scurt tăcere: o șoaptă, o tresărire venise ca un val neliniștitor, și mulțimea amuțise. Oamenî priveaă în jur, se întrebaă din ochi. Costea Morocine își mîngîie de două ori barba, tuși încet și se ridică în picioare. Rupînd drum, printre oameni învălmășiți, pe cal înspumat, venea vijelios un olăcar, învîrtînd pe deasupra capului ca un șarpe harapnicul negru. Tălăzuindu-se, oamenii se priveaă cu ochi

marî pe fețe dintr'odată alungite parcă, — și călărețul, în goană, se mistui ca 'ntrun adînc de ape.

«Să știi că mi se împlinește vorba!» grăi lin Costea Morocîne, cuprinzînd peste masă mîna lui Andrieș Hamură.

Să fie așa oare? păreau a întreba privirile tinărului incremenit. Așa de curînd? — Și dintr'odată vestea grozavă, ca fulgerul, alergînd din gură'n gură, șoptită scurt, cu ochi marî, îngroziți, ajunse: Vin Tătarii! — Parcă năvălea din seninul cerului un nour furtunos și necurat de grindină, așa alergau oamenii căutînd adăpost grabnic. Boi înjugați în neorînduială, cai fugăriți pe deșelate, femeî bocindu-se în care, oameni mînioși suduind femeile care țipau prea ascuțit, chipuri întunecate și triste, ochi mînioși, obrazuri împietrite, treceau repede în goană de vînt. Și vestea se întărea, tot mai tare rostită, — vin Tătarii! și medeanul se golea repede, și tîrgoveții umblau acuma val-vîrtej; răcnete, urlete, plîngerile copiilor, bocetele mamelor, porneau o înspăimîntătoare melodie a durerii. Prin amarul acesta își porniră fugarii Costea și Andrieș. Cai și căruțe se grămădeau pentru bejenie, clopotele prinseră a se tîngui în turle, — și ca printr'un vînt de spaimă tovarășii trecură; și Costea zicea:

«Acuma-î vremea să ne grăbim... Acuma face parale calul bun și prietenul statornic...»

(Va urmă).

MIHAIL SADOVEANU.

BCU Cluj Central University Library Cluj

ÎN AMINTIRE

Nu-mî da boboci, nici florile acele
Deschise-abia în fapful dimineții:
Plăpînde-s, cu tot dragul grijiî mele,
Nu le-oiu putea spori durata vieții.

Dă-mî trandafirul prins adînc în glastră,
Plin de boboci, ca sufletu-ți de vise,
Să-mî ridă veșnic florile'n fereastră,
Senine vieți cu fețele deschise.

Ci cum or sta frumos în păhărele,
Păli-vor trist în fiecare clipă,
Și cînd măi dornic oiî privi spre ele,
Moarte-or cădea petalele'n risipă..

Noî ne-om schimba, ne vom uita ca mîne..
Alîtea vise repede-or să piară;
Dar el mereu același va rămîne,
Cu-aceleași flori, în orice primăvară!

1 Noembrie, 1906.

NATALIA IOSIF.

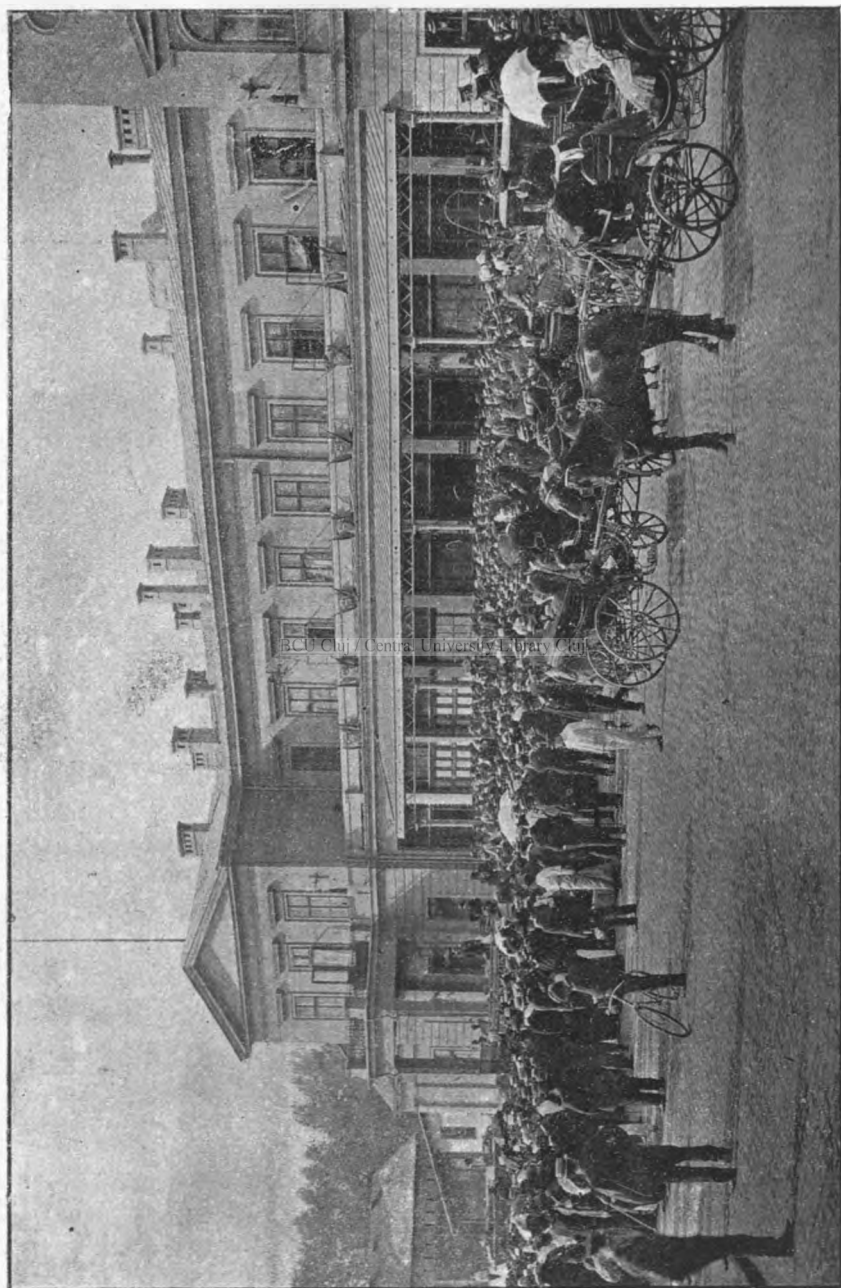
Un răspuns și o poveste

— FILE VESELE —

Prin *Viața literară*, care apare în editura «societății anonime pe acțiuni «Adevărul» (vezi pagina din urmă a fiecărui număr), — «se zvoneste» -- la notițe — «că *Sămănătorul* va înceta». Nu dăm și nu vom da nici-o atenție zvonurilor mincinoase pe care clevetitorii le pot

răspîndi liberî, în tipar, în scris ori în graiul *șoptit*, pe socoteala revistei noastre care a apărut, apare și va apărea cu cea mai deplină regularitate, fără să cunoască moartea ce-a înghițit multe reviste și amenință serios pe altele de unde pornesc «zvonurile» tendențioase. N'am fi răspuns nici «zvonului» *Vieții literare*, căci «adevărurile» ce se plămuesc în mașinile «Adivorului» le știe arunca de la sine orice om cuminte. N'am fi răspuns cu atît mai mult, cu cît sîntem încredințați că nici-unul din directorii *Vieții literare*, nici d. Gheorghe Coșbuc, care de mult nu-și mai tipărește acolo cuvîntul admirat și cinstit de toată lumea romînească, nici d. I. Gorun, care a fost totdeauna un luptător loial, n'aș știut nimic despre acest «zvon» furișat printre notițe de către *anonimul* secretar de redacție al revistei ce se tipărește în editura «anonymilor» *Ne-Adevărului*. Dar tocmai ne cade în mină o caracteristică povestire morală — pe care o reproducem aici spre desfătarea sufletelului încuibat în secretariatul de redacție al *Vieții literare* :

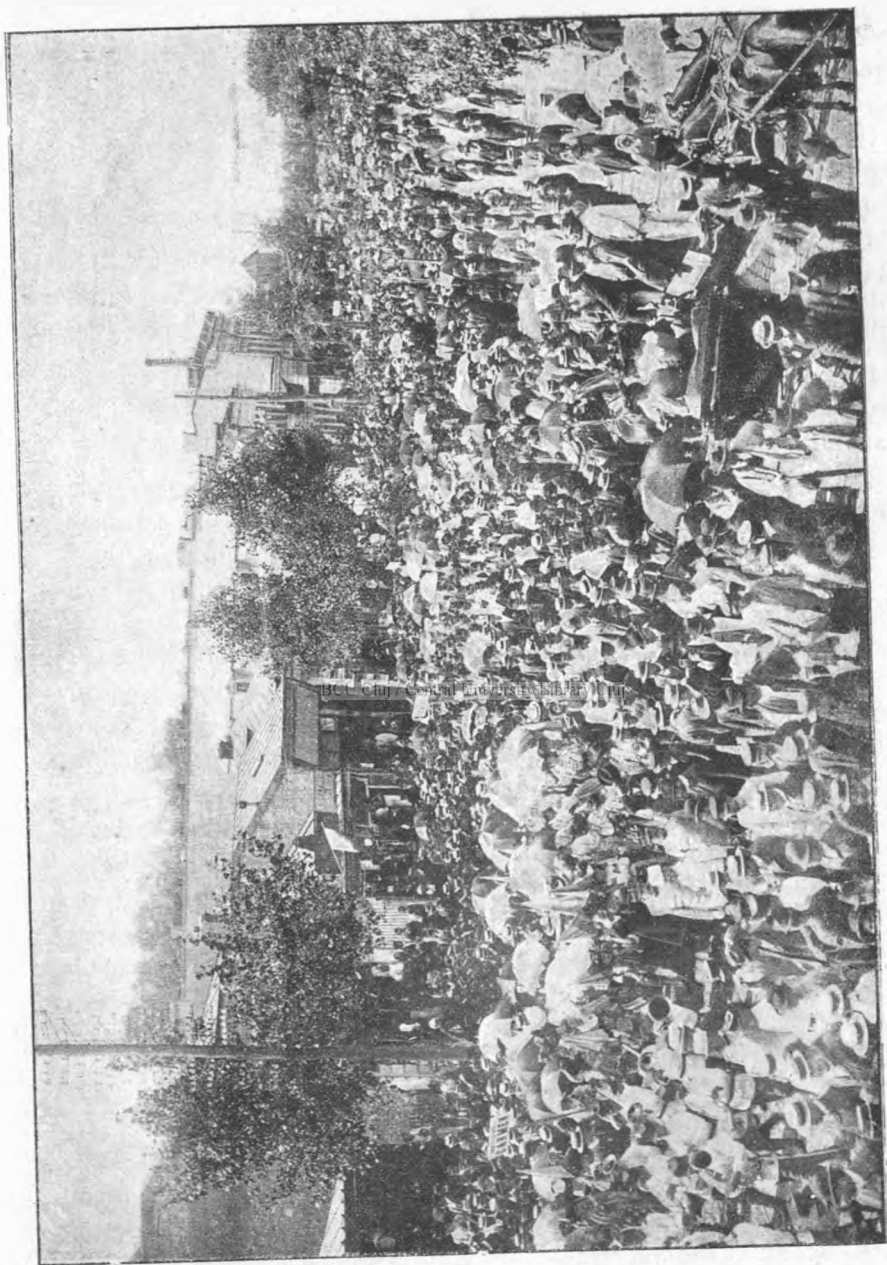
Ci-că era odată, nu de mult, un biet om care, din creștin ce fusese, trecuse — cine știe pentru ce păcate — la răzbunătoarea lege a Sionului. Și trebuind acest lepădat de cinstitul botez creștinesc să-și dovediască toată prefacerea întru Duhul lui Iehova, căuta bietul să se răzbune zi de zi pe foștii lui frați în credință, ticăloase ocări și cleвете răspîndind împotriva lor printre lesne-crezătorii și rău-voitorii cari ascultă totdeauna cu gura căscată astfel de vorbe ale diavolului. Ci, de la o vreme, o muștrare de cuget răsări, totuși, într'un colț scutit de prihană al inimii fugitului din ceata drept-credincioșilor și sufletul său nu mai avea odihnă de muștrările neconținute. Atunci, îngrozit de ceia ce simția, păcătosul o porni ca un pocăit până la casa *Rabinului*, se jelui de greșalele sale și ceru ispășire. — «*Din ghișeft* ai păcătuit, fostule *goi*, sau numai din răzbunare?», iscodi Rabinul pe Ițicul de zile nouă. «Drept vorbind, greșit-am și din ghișeft», fu răspunsul. «Atunci nu-î mare păcatul, la Evreî; e mai mult o faptă isteată, de spirit, — o *polemică*, îngăduită în tagma oamenilor de soiul și de... usturoiul nostru, ba chiar o dovadă de talent literar și o faptă de merit comercial!» Și astfel cuvîntînd, Rabinul adaoase c'un rinjet prietenos: «Știi ce, o singură pedeapsă te poate ispăși, dacă îți mai pare rău de cele săvîrșite: ia un sac de pene, urcă-te în turnul cel mai înalt și răstoarnă-l de-acolo peste lumea *goilor*; căci nu-î mai greu păcatul tău decît sacul cu pene și goii vor crepa de ciudă că te-am găsit curat ca fulgii cei albi». Se duse Ițicul — sau *Crițicul* — în căutarea turnului celui mai înalt, purtînd subsuoară, drept ghiozdan

SOSIREA CORURIILOR DE PESTE MUNȚI : LA GARĂ.

BCU Cluj Central University Library Cluj

PE CALEA GRIVIȚII.

BCU Cluj / Centrul de Cercetari Cluj

— de secretar de redacție —, sacul cu pene. Dar mare-î fu supărarea cînd văzu că tocmai turnul bisericii creștinești era cel mai înalt turn din partea locului, iar nu turnurile halei de «zvonuri» mincinoase, unde își așezase calabalicul de haine vechi, de patimi vechi cu care plecase dintre creștini. Ce să facă? Scăpare nu era decît în tovarășia nopții și pe 'ntunerec, nezărit de nimeni, păcătosul se urcă în turnul creștinesc și răsturnă sacul peste casele creștinilor. Ci, cînd să se strecoare pe nesimțite din turn, numai ce se iviră, repezî și mînioși, cei doi preoți ai bisericii cari mai nădăjduiau să mintuie sufletelul rătăcit și să-l păstreze cel puțin în parochia lor, dacă fusese izgonit din vechea lui parochie. — «Stăi! Ce cauți pe-aici, rătăcitorule Ițic?» — «*Oi ve!*, lăsați-mă, n'am făcut nici un rău; iacă, numai o glumă de spirit, o polemică de vorbe ușurele — ca fulgiî din sac — risipite peste capetele foștilor mei tovarășî de credință; rabinul mi-a poruncit-o, ci-că numai astfel mă pot lecuî de turburarea sufletului meu lepădat de botez». — Însă cei doi preoți nu-l slăbiră cu una cu două și după sfaturî creștinești duioase și nescari vorbe răs-piccate și mai pipărate, se 'nvoiră să-î dea drumul păcătosului numai dacă va făgăduî să 'mplinească osînda pe de-a 'ntregul, ca un drept creștin ce fusese să plece adevă după penele ce risipise și să le adune pe toate de pe la creștini, spre a-și afla în truda aceasta alinarea sufletelului său turburat. Și pornî sermanul *Critic* cu sacul gol în spate, să adună iarășî penele ușurele. Și poate ar mai fi rătăcit și astăzi, dacă un creștin de omenie întîlnindu-l pe cale, nu i-ar fi grăit cu milă: Ci întoarce-te de unde ai pornit, *Critic*, că fulgiî tot nu-î vei mai găsi citu-i lumea; doar văzut-am noi cu toții că-s fulgi de *ghischi* și, tu, care-ai fost dintre-ai noștri, știi bine că marfa asta de *Adivor* n'are trecere la noi și cum a fost adusă de vînt, în vînt s'a pierdut»...

Povestea e, de sigur, nostimă și drept-credinciosul abonat al revistei, care ne-a trimis-o, se jură că o știa înaintea de a citi «zvonul» din *Viața literară*. Noi însă și cetitorii noștri sîntem mulțămîți că am aflat-o și mai tîrziu. Iar ceia ce va fi socotind, în căpețelul său de usturoiî, *Criticul*, dacă o va ceti și dumnealui, nu ne mai privește: el ne rămîne tot atît de indiferent astăzi, cînd se împodobește cu pene de *ghischi*, ca ieri, cînd purta țanțoș mîndre pene de *Paun*, ca mine, cînd va scîrțîi iarășî din pana-î ruginită de venin.

TĂCERE

— *Sully Prudhomme.* —

*Tu poți, mîndria ei, ușor s'o speriî :
Orice mărturisire-î pedepsită ;
Miluirea cea d'întîiî, este ursită
Să fie solul șirului durerii.*

*Iar de pe buze'n dorul mîngîierii,
Să fie vorba dragostei gonită.
Veî cîștiga iubirea-î nesfirșită,
Cu adîncimea tristă, a tăcerii.*

*Sărută-î mîna'ncet, fără'a o strînge,
Ca pe un crîn ce-î gata să se rumpă
Și tremură, de-abia de l'ai atinge.*

*Tu, să-ți ascunzi iubirea ta curată,
Și că apropierea ei ți-e scumpă ;
Și va fi scumpă și a ta, odată.*

(Din «*Les vaines tendresses*»).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Trad. de M. PALEOLOGU.

EVREUL RĂTĂCITOR

(DUPĂ CIHR. FR. DANIEL SCHUBART)

*Din muntele Carmel, din văgăună,
Eși Ahàsver. Două miî de ani sînt
De cînd aleargă prigonit prin lume.
Povara crucii cînd ducea, Isus
La ușa lui Ahàsver se opri,
Cerînd odihnă : Ahàsver gonî
Pe omul ostenit din ușa lui.
Isus căzu zdrobit de crucea grăa.
Tăcu ! Al morțuî înger se-arătă
Lui Ahàsver și-î spuse cu minie :
«N'ai vrut să dai odihnă lui Isus ;
Nici tu să n'ai odihnă de acum
În veci de veci !»*

Din negrul iad un demon

*Te biciuie de-acum, Ahàsver,
Din loc în loc. Tu liniște 'n mormînt
Nu vei avea, ci vecinic vei trăi !*

Din muntele Carmel, din văgăună,
 Eși Ahäsver. Barba-i scuturînd
 De praț, iea din grămada cea de țeste
 Un cap de mort, și îl aruncă
 De pe Carmel în vale, sfărîmîndu-l.
 «Fusese tatăl meu acesta!» urlă
 Ahäsveros. Încă'o țeastă! Ha,
 Și încă șapte țeste aruncă
 În jos, prin stînci! «Și astea-astea,» urlă
 Ahäsveros cu ochii 'nsîngerăți
 Și lucitori: «erau femeile-mi.»
 Și iarăși țeste. «Astea-astea»
 Răcnește el «erau copiii mei!
 Puteai să moară. — Dară eu pribeagul
 Nu pot să mor! Osîndă 'ngrozitoare
 Atîrnă pe vecie asupra mea.

«Căzu Ierusalimul. Am vrut să mor,
 Mă aruncaî în foc. Blestemaî pe Romani!
 Dar vai! grozavul blestem
 Mă urmărea, — și n'am murit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Roma, grozava, fu sfărîmată.
 Mă aruncaî supt ale ei prăbușiturî,
 Dar ea se prăbuși alăturî!
 Neamurî născură, trăiră, muriră;
 Doar eu trăiesc și astăzi!
 M'am aruncat din vîrfuri neguroase
 În mare: dar valurile înșpumate
 M'au scos la fărîm. Săgeata vieșî
 M'a chinuit cu focu-i iar.
 Privii în Etna 'ngrozitorul foc
 Și m'aruncaî în adîncimea lui;
 M'am chinuit în flacări timp de-un an
 Și urletele mele au cuprîns
 Întregul iad de foc. Un an întreg!
 Dar Etna mă goni din foc și mă scuișă
 Afară. Eșî din cenușă; iar trăiam!

«Ardeaî pădurî. Nebun, eu fugii
 Acolo. De pe coama arborilor
 Coboraî văpăi
 Dar flăcările doară m'au atins
 Și nu m'au înghițit.

«Printre dușmanii omenirei am intrat,
 Am încercat să mor în luptă,
 Am mîniat și pe Galii
 Am așîțat și pe Germanii :
 Săgeți și lance se sfărîmau.
 Și săbiile Sarasinilor
 Pe feasta mea se nimiceau.
 Gloanțele curgeau mereu asupra mea,
 Grăunțe aruncate pe scuturi de aramă.
 Focul luptelor se 'ncolăcia
 Zadarnic în iurul meu
 Ca fulgerul în ascuns în nori.
 Zadarnic elefantul mă zdrobi ;
 În van mă lovii copita de fier
 A cailor în bătălii.
 O mină se aprinse 'n preajma mea,
 Mă aruncă departe 'n vînt.
 Asurzit căzuî la pămînt și mă aflaî
 Printre oase si sînge
 Și printre țeste zdrobite.

Iar printre cei ce se luptau
 Am biruit pe orice uriaș ;
 Pumnul călcîului îl mușam ;
 Dintele tigrului îl zdrobeam :
 Nici leiî slămînzii n'au vrut să mă sfîșie.
 M'am dus de am stat printre șerpi veninoși ;
 Grozavii balauri i-am așîțat ;
 Mă strînseseră șerpii, dar n'au mușcat !
 Și nici balaurii nu n'au mușcat !

«Atunci așîțai pe tiranii,
 Spusei lui Nero : Ești un cîine !
 Și altuia : Ești un cîine !
 Și altuia : Ești un cîine !
 Și tiraniî făuriră
 Chinuri grozave, dar nu n'au ucis.
 «Ha ! să nu pot să mor ! să nu pot să mor !
 Să mor și eu după atîtea dureri !
 Duc trupul de humă ! Cu masca-i de moarte !
 Cu-a morții pecete ! miros de mormînt !
 Osîndit să văd prin veacuri
 Mereu aceleași lucruri monotone !
 Și vremea, vremea flămîndă,
 Mercu nascînd pe unii și înghițind pe alții !

Ha ! să nu pot să mor ! să nu pot să mor !
 O tu care ești în ceruri
 Ai poate în cetatea ta
 O osîndă mai grozavă ?
 Ha : atunci da-mi-o pe aceea !
 Un vînt să m'arunce
 În fundul văii lui Carmel
 Să zac la picioarele-î
 Întins de tot,
 Să gîfî — și — apoi să mor !»

Urechea-î șuera ; apoi căzu
 Și noaptea se întinse, peste ochii-î,
 Un înger iar îl duse 'n vîgăuună.
 Apoi rosti : «Acuma dormi, Ahîsver
 Ertat ești ; dormi, și cînd te-î deștepta
 Acela-al cărui sînge l-ai văzut
 Curgînd pe Golgotha, va fi aici.
 Și — țî-a erta și țîe.»

Trad. de LAZĂR ILIESCU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CRONICĂ

Vestim cu bucurie pe cetitorii cîi prietenii noștri, d.d. D. Anghel și C. Sandu-Aldea, rechii și credincioșii colaboratori ai revistei, munca și vrednicia cărora pentru așezarea definitivă și întărirea «Sămănătorului» au fost totdeauna mult prețuite de noi, au primit de aci înaintea și sarcina de membrii ai redacției.

Cu aceiași bucurie putem afirma că toți colaboratorii de pînă acum ai revistei noastre au făgăduit să ne sprijinească și în viitor, cu rîcnu și prietenia din trecut. — RED.

I. Teatru.

În Teatrul Național s'au făcut Duminecă seara repetiții de simpatie călduroasă d-lui Liciu, cu prilejul reprezentării din nou a operii lui Alecsandri *Lipitorile satelor*, în care artistul de mare talent și de tot atîta putere de muncă a reușit să ne dea o creațiune admirabil studiată în *Moise*. E adevărat că lumea de față — de și Duminecă — era puțină, dar acești puținii înțeleg de sigur mult mai bine care sînt nevoile reale ale Teatrului românesc de cît mulțimea scliviștilor cari vin la teatru numai cînd știu că se pot desfăta în auzul picanteriiilor franțuzești mai subțirele ori mai grosioare.

* Din Blaj ne scrie un prieten și colaborator al revistei că d. Zaharia Birsan a fost zilele trecute pe-acolo, cu trupa sa de diletanți : «Reprezintația a fost admirabilă. În Ion Nebunul din *Năpasta* dînsul și-a ajuns culmea. E

un artist în toată puterea cuvîntului și ce bine-î cădea urechii accentul acela românesc, cînd împrejurul tău se vorbea în atîtea feluri cîți înși erau, dar nici-unul în felul cum trebuie».

II. Cărți.

E un eveniment în viața noastră literară noul volum al d-lui Ion Al. Brătescu-Voinești: *În lumea dreptății* (Iași, Editura «Vieții Românești», pp. 284 în 8°; prețul 2 lei). Pe lângă cele mai bune bucăți publicate în volumul său dintîiu, autorul strînge în acest volum lucrările sale mai nouă și reușește a ne da un întreg armonic de mici capodopere ale nuvelii românești moderne, capodopere prin finețea și bogăția observației psihologice, prin simplitatea clasică a caracterelor, prin acțiunea maiestru condusă, prin duiosia adînc mișcătoare pusă în tot ce scrie, prin frumusețea și tinerețea plină de vigoare a stilului. În curînd ne vom ocupa amănunțit de această carte vrednică de luarea aminte cea mai deplină.

* Ca «publicație a Ministerului Instrucțiunii și al Cultelor, cu prilejul Jubileului de 40 de ani de Domnie a M. S. Regelui Carol I», a apărut, în atelierele Socec, întiiul volum din: «*Graiul Nostru. Texte din toate părțile locuite de Romîni, publicate de I. A. Candrea, Or. Densușianu, Th. D. Speranția*», pp. 128 în 8° mare. Autorii vreaî să dea «o icoană a graiului nostru» printr'o «colecțiune de texte», în versuri și prosă, de cuprîns diferit, nu numai de literatură populară, precum «mărturisiri, de-ale țaranilor despre traiul lor, păreri asupra unor lucruri care-i privesc, amintiri istorice, ș. a.», decî o culegere «în felul căreia nu s'a încercat încă la noi» și «nici în alte părți nu s'a dat cîra analog», căci «s'aî adunat, e adevărat, în Franța, Italia și alte cîteva țări specimene de limbă din diferite dialecte, dar fără să se caute o mîi mare varietate de texte». Într'adevăr, momentul acesta este cel mai însemnat în gîndul autorilor și, cînd colecția va fi săvîrșită, el va hotărî în mare parte valoarea întreprinderii. Firește, textele vor trebui alese cu toată înțelegerea, cu toată răbdarea și cu toată cîntea și dragostea de graiul și de sufletul țărănimii care li s'aî încredințat autorilor spre studiu, pentru toți Romîni, de către Ministerul Instrucției Publice și pe cheltuiala lui. E foarte îmbucurătoare, din acest punct de vedere, mărturisirea din *Prefață*, pe care și-o însușește și d. Ov. Densușianu, neprietenul mînios din *Viața nouă* al țaranilor, și care constată că «în cîteva cuvînte țaranul știe să-și spue suferințele și să caracterizeze situațiunî».

În volumul d'întiiu, culegătorii ne dau diferite texte de povești, versuri, amintiri istorice, informații și păreri asupra sorții țărănești, «culese în general de la persoane neștiutoare de carte, de la bătrîni care, cum se știe, aî păstrat graiul mai puțin influențat de cuvintele nouă»; pentru precisiunea fonetică s'aî întrebunțat la transcriere numai cîteva semne în afară de cele obicinuite. Pentru fiecare text sînt arătate localitatea, numele și vrîsta persoanei care a spus textul. Culegerea ne dă probe de graiî din Mehedinți, Gorj, Vilcea, Dolj, Romanați, Argeș, Muscel și Dimbovița. Exactitatea cu-

legerii și transcrierii vor fi îndeajuns garantate prin numele d-lor Ovid. Densușianu, cea d'intîi autoritate filologică a noastră, I. A. Candrea, un filolog de asemenea foarte bine pregătit și Th. D. Speranția, care va fi contribuit de sigur cu priceperea în ale graiului popular pe care l-a prins fidel în anecdotele sale. Textele sînt norocos alese; numai unele, fără nici un element caracteristic, puteau îngădui locul altora, mai potrivite. Pentru cele d'intîi, care sînt mai numeroase, culegătorii au dreptate să spună că «pot fi socotite ca documente sufletești, culturale și, în parte, istorice, așa că colecțiunea nu va avea numai interes linguistic». Folcloriștii, filologii, scriitorii și pe alocurea chiar aceia dintre oamenii politici, cari țin să fie serios informați asupra vieții noastre publice și nu disprețuiesc literatura isvoarelor curate care le poate sta la îndemînă, toți aceștia vor întrebuința culegerea d-lor I. A. Candrea, Ovid Densușianu și Th. D. Speranția cu folos și plăcere. Folcloriștilor și scriitorilor le recomandăm îndeosebi cîteva balade populare interesante, iar politicianilor — acelora cari nu citesc decît gazetele partidului și cele «independente» — le atragem prea cinstita luare aminte asupra osîndeî strajnice pe care un țăran din Dolj o rostește asupra lor și a «oamenilor străini» [străini], de cari «sîntem străimorați toată România». Acest înțelept țăran — un al doilea Moș Ion Roată — are la sfîrșit și o tăioasă cugutare politică, scoasă din adîncurile vieții noastre publice; iată-o, ca motto pentru multe și pentru mulți: «Statu ar fi bun, dar sîn căfăii care mînincă».

Nu mai c'un singur lucru din valoroasa carte a d-lor Candrea, Densușianu și Speranția, nu ne putem împăca: e graiul în care e scrisă prefața. Reproducem, ca să nu fim bănuți de răntate două frase :

«Pentru-că în anul acesta se sărbătoresc evenimente însemnate din istoria noastră și s'a căutat să se înfățișeze vieța trecută și de azi a poporului, d. Ministru Vlădescu a avut frumoasa idee să se dea și o icoană a graiului nostru etc.», iar mai jos :

«Dacă din unele părți ale domeniului nostru lingvistic se tipăresc mai puține texte decît altele, aceasta se datorește întîiîmprejurării că nu s'a crezut necesar să se dea o extensiune prea mare regiunilor în care se vorbește...» etc.

Să se îngăduie să se spună că se putea să se găsiască un stil ceva mai fericit ca să se exprime ceea ce se zice «Graiul nostru»... Orî nu se cade să se facă această modestă observație din partea unui informator care se socotește a se fi purtat obiectiv?..

* Cartea d-lui dr. G. Alexici care tratează în nemțește istoria literaturii romînești — «Geschichte der rumänischen Litteratur», Leipzig, Editura C. F. Amelung, pp. 196 în 8° — trebuie să fie primită cu cea mai neplăcută uimire și mai mult cu osîndă de știința obiectivă, de publicul romînesc și de toți doritorii de cărți informative temeinice, lipsite de tendinți ascunse. Față cu modesta, dar cinstita sa carte ungurească asupra literaturii noastre, această nouă lucrare a d-lui Alexici — care apare mai tîrziu și trebuia să fie superioară — este cu totul inferioară. Punctele de orientare generală sînt superficiale, false și chiar tendențioase, informațiile asupra literaturii moderne sînt pătate de greșeli de necrezut și unele reserve, care n'au fost observate

în cartea ungurească, daū de bănuit. Am avut sinceritatea și poate curajul să ne spunem părerea bună despre cartea ungurească și ne pare foarte rău că nu putem spune aceleași vorbe plăcute despre ediția germană, ceea ce se va dovedi cu prisos cînd vom reveni asupra acestei opere mai mult regretabile decît folositoare.

III. Reviste.

Cele mai nouă numere al revistei politice *Neamul românesc* sporesc prețiosul material politic, cultural și social, pe care îl primește cu atîta folos orice Român de bine din articolele puternice și informațiile imbielșugate care nu lipsesc nici-odată acestui organ. În nr. 49, d. C. Ioanin, propagatorul neobosit al ideii *Olimpicilor romînești*, lămurește în amănuntele-î de organizare morală și materială planul său fericit, făcînd propuneri excelente și realizabile. D. N. Iorga, alarmat cu tot dreptul de nesfirșitele necuviințe și insulte ce se petrec fără rușine și fără pedeapsă în viața noastră publică, pe toate tărîmurile ei, și în ochii lumii și într'ascuns, bizantinește, — ajunge la gîndul bun de-a se întemeia de către oamenii perfect onești, oricînd și față de oricine, o «*Ligă a demnității personale*», o «*ligă împotriva mojiției*». Noi, cei grupați în jurul acestei reviste, cari am avut și avem de îndurat atîtea mojiții chiar în acest pacinic și curat ogor al muncii literare, sîntem cei dintîii cari aprobăm din tot sufletul propunerea d-lui Iorga și cari am fi bucuroși să ne înscriem într'o Ligă împotriva nevredniciei omenești, a căreia realizare cît mai grabnică ar fi un pas voinicesc spre rezolvirea problemei de civilizare sufletească a surtucarilor, a celor de la suprafața neamului nostru, căci milioanele din adîncurile lui, acei cinstiți țărani și muncitori de tot soiul sînt cuvincioși și omenoși din fire. În nr. 50 al revistei, d. N. Iorga face cîteva observații pe cît de categorice, pe atît de judicioase despre «*noul partid țărănesc*» pe care vreau să-l întemeieze, cu gînduri nu tocmai limpezi, o seamă de oameni grupați în jurul «*Gazetei țeranilor*» și conduși, pare-se de d. V. M. Kogălniceanu. D. G. Murgoci, harnicul geolog, călător cu dor de știință stoarsă de-a dreptul din izvoare și scriitor cu mare dragoste de neamul său, publică lucruri nouă și foarte interesante despre *Romîni din Serbia*, pe unde a umblat vara trecută. În nr. 51, d. A. C. Cuza, încăruntitul, dar vigurosul om de știință solidă, cugetătorul politic oțelit, retras acum în cuprinzătorul și strîns încheatul său sistem de idei romînești, luptătorul dirz, răbdător și generos pentru îndreptarea vieții noastre publice, scriitorul luminos și clasic prin stilu-î de cristal și prin cugeterea-î sobră, publică un articol admirabil despre *Universitățile noastre și îndrumarea culturii romîne*, ca un epilog demn și senin la polemica în care voia să-l încilciască—și a reușit să se incurce singur — un coleg al d-sale din Iași, d. Bujor, om de știință solidă și dinsul, precum o spun cei competenți, dar fundamental greșit în speculațiile sale internaționale de liber cugetător «modern». Un duios necrolog, o caracterizare foarte dreaptă din pana d-lui Iorga ni arată cine a fost răposatul dascăl D. A. Laurian.

Într'un alt articol, scurt și presărat cu impresii hazlii despre unii oameni politici, d. Iorga apreciază cele două concerte ale cîntăreților brașoveni. În cel din urmă număr al revistei, d. Iorga are un strigăt de durere și de minie cutremurător împotriva «*Fanariștilor celor mari*» și a purtării lor de intrigi politice chiar și în zilele grele ale suferințelor M. S. Regelui și un alt articol despre evenimentul cultural al deschiderii tipografiei românești de cărți bisericești în țara fraților basarabeni. Acest număr încheie volumul întiiu— de 6 luni de traiu — al revistei care împlinește o mare lipsă în presa noastră politică și prin vrednicia întemeietorului a devenit astăzi hrană nelipsită în ale cugetării și simțirii politice românești, pentru cetitorii cu dreaptă judecată și cu suflet drept. Noi dorim revistei *Neamul românesc* cea mai întinsă răspîndire în viitor și viață fără sfîrșit, iar conducătorului și colaboratorilor săi toată mulțămirea de care trebuie să se învrednicească munca harnică și cinstită pentru neam.

* După o întirziere de două luni, revista *Luceafărul* apare cu întiiul său număr scos la Sibiiu, în vechia tipografie săsească a lui Krafft, de unde ieșiră dezeci de ani multe din cărțile și revistele ardelene. Numărul se înfățișează în aceleași condiții tehnice favorabile și are un cuprins bogat. Ni se dau poesii frumoase de d-șoara M. Cunțan, d. O. Goga (reproducerea strălucitoarei poezii *O rază* din «*Viața românească*», închinare adusă de poet miresei sale), o traducere foarte bună a d-lui I. Borcia după Goethe, *Ifigenia în Taurida*, o povestire mai mare a d-lui I. Agîrbiceanu, a treia Scisoare din București (despre *Congresul literar internațional*) a d-lui G. Bogdan-Duică, plină de observații critice prețioase; un articol-program al d-lui Oct. C. Tăz-lăuanu despre viitoarea acrivitate a revistei, etc. Ilustrațiile sînt de toată frumuseța: citeva ne dau scene de la înmormîntarea viteazului revoluționar Axente Severu, două ne dau vederi de pe valea Argeșului, iar pe-o pagină specială ni se dau chipurile poetului Goga, al miresei sale și al nașilor d-na și d. Al. Vlahuță. Alături, un articol serbătoresc (despre cununia poetului și petrecerea în Ardeal a d-lui Vlahuță), încins în alese flori de stil, culese de «cei robiți de pravila frumosului», pentru «starețul poeziei românești». E vrednică de toată lauda lumii noastre literare fapta nobilă a d-lui O. Goga care, drept răscumpărare a obicinuitelor invitații la nuntă, a pus la dispoziția revistei suma de 100 coroane ca premiu pentru cea mai bună povestire sau poezie ce se va trimite *Luceafărului* până la 1 Ianuarie v. 1907. Se vor preferi bucățile cu subiecte din viața Romînilor de dincolo.

* *Revista politică și literară* din Blaj se presintă în condiții tot mai bune și merită toată încurajarea publicului nostru cetitor. Nr. 3 publică în frunțe un articol social remarcabil al d-lui dr. A. Bunea, despre cauzele emigrării Romînilor ardeleni în America. Autorul, care este astăzi cel mai de seamă cărturar romîn de dincolo, dezvăluie cu mină sigură și îndrăzneată păcatele vieții sociale de acolo și atribuie o vină pentru emigrări și băncilor romine. Editorul revistei, d. I. B. Hodoș, directorul băncii *Patruia*, combate această părere în acelaș număr. Articolul d-lui Bunea va provoca, probabil, o dis-

cuție mare de aci încolo, care spre lămurirea lucrurilor va fi numai de folos, dacă se va purta cu obiectivitatea și demnitatea de care sînt stăpîniți d-nii Bunea și Hodoș. D. dr. C. Maniu face, într'un articol bine gîndit, critica filosofică a sistemului de guvernare din Ungaria. D. St. O. Iosif are un sonet din ciclul sonetelor sale istorice, d. Al. Lapădatu dă la iveală un *memoriu al lui Damaschin Bojinca* despre *Starea și reorganizarea învățămîntului public la Moldova*, la 1849, lămurindu-l cu informațiile necesare. Sînt vrednice de citit și impresiile din România ale d-lui Al. Ciura, scrise cu darul observației poetice a oamenilor și lucrurilor. Productivul novelist d. I. Agîrbiceanu are și aici o povestire (*O Escursie*), d. M. Strajan dă un fragment asupra filosofiei lui Schopenhauer. Măi însemnăm o poezie de Dafin, o schiță de A. Melin, un articol de d. Slăvescu, despre inaugurarea statuei lui Alexandri la Iași, cronica artistică de la București a d-lui L. Rusu, și cronica politică a d-lui A. Ciato, prim-redactorul revistei. Este, prin urmare, un număr foarte bogat și interesant, care credem că va dumeri și pe confrății și prietenii de la *Iuceafărul* asupra bunului drept de existență al noiei reviste.

* Înregistrăm cu deosebită plăcere numărul dublu al revistei *Ramuri* din Craiova, care e condusă cu pricepere și entusiasm. Articolul d-lui N. Bănescu, schițele d-lor I. Agîrbiceanu și I. Boteni, poeziile d-lor Vulovič, St. Braborescu, Dafini precum și contribuiriile celorlalți colaboratori, măi tineri, îndreptățesc interesul tot mai viu ce se arată prietenilor craioveni în cercurile literare.

IV. Ziare.

În *Unirea*, nr. 47, d. dr. A. Bunea continuă critica, sprijinită pe tari dovezi istorice și pe argumente logice convingătoare, a cărții vicarului V. Mangra de la Oradea asupra *Mitropolitului Sava Brancovič*.

* În *Gazeta Transilvaniez*, un tînăr și destoinic cercetător, d. Sever Dan dă o serie de comunicări deosebit de interesante din *memoriile* inedite, păstrate la Academia Romînă, ale preotului *Nistor Socaciu* din comuna Biscaria, în versuri politice, despre revoluția din 1848.

* *Răvașul* din Cluj, n-rile 43—48, dă chipul vechei case parohiale din Cluj și discursul de adevărat păstor sufletesc pe care protopopul dr. Dăianu l-a rostit în sinodul protopopesc, la 7 Noemvrie.

* *Cronica israelită*, organul sionist pe care sperăm să nu-l măi pomenim în revista noastră, se grăbește a reproduce cu onoruri articolul grandomaniac al d-lui I. Chendi împotriva d-lui N. Iorga. Știm că această «cronică israelită» poartă d-lui Chendi o dragoste caracteristică de cînd cu faimoasele foiletoane despre origina (*semită!*) a lui Alexandri. Să fie afinitate electivă sau numai alianță... israelită?

* *Ziarele Adevărul și Dimineața* vestesc un bal — mascat? — în sala Băilor Eforiei, cu «dansuri naționale, echilibristică [politică!] și salturi mortale», — toate «supt patronajul d-lui C. Mille». Reprezințația promite a fi delicioasă!

Sc.